

# Meddig foszlik semmivé közösségi értékeink szép szövedéke?

(Vitaindító gondolatok Müller Éva írása kapcsán)

A következőkben közölt írás szerzője a magyarkanizsai magyar művelődési élet olyan gondjait villantja fel, melyek érzésem szerint vidékünk magyar nyelven munkálkodó valamennyi művelődési egyesületére, hagyományápoló csoportjára, könyvtári intézményére – s ha egy kicsit távolabbra tekintünk – iskolájára, lapkiadó kezdeményezésére jellemző. A felettünk bábáskodó állam már régen (húsz, hatvan, kilencven? évvel ezelőtt) jelezte: csak szigorú felügyelete mellett hajlandó engedélyezni a nemzeti kisebbségek, így a magyar művelődési intézmények működését, s az ellenőrzés leghatékonyabb eszközének az anyagi feltételek mindenkor szűkös meghatározását és a káderpolitika irányítását tekintette. S bár az egypárti diktatúra ideje látszólag lejárt, a mindenkori hatalom kegyelmesebb nem lett művelődési életünk mostohagyerekeihez, az öntevékenyen működő kulturális és hagyományörző egyesületeinkhez. Látszólag rábízta őket az illetékes önkormányzatokra, amelyek ugyanúgy pénzhiányban szenvednek, mint a támogatást tőlük remélő társadalmi csoportok. Ez az oka annak, hogy – egy-két szerencsés, példamutató kivételtől eltekintve – nemzeti-közösségi értékeinket ápoló egyesületeink a lét határán tengődnek, egzisztenciális-működési gondjaikkal küszködve, jobb sorsa érdemes energiájuk jelentős részét elfecsérik. Már régen fel kellett volna építeni közösségi létében veszélyeztetett népünk szellemi kataszterét, s e kataszterben minden társulásnak, egyesületnek, szövetségnek, feladatát kereső csoportnak meg kellett volna találnia a helyét – ezzel szemben még mindig ott tartunk, ahol a legszegényebb eklézsia tart: sem perselyre, sem harangra, de még tetőfedésre sincs pénzünk. Szolgáljuk Istent és a népünket a szabad ég alatt. És ez azért baj, mert a magyar művelődési egyesületeink munkáját nem végzi el helyettük senki. Nincsenek az akadémiák hivatásos szintjére emelt nemzeti intézményeink, amelyek a történelmi emlékezet felett örködnének, s bár lenne igény a szellemi javainkat óvó kármentésre, jószerevel még mindig a tojásfestés vasárnapi iskolákba menekített tevékenységével vagyunk kénytelenek beérni. (Mondom ezt a húsvéti

hagyományaink iránti határtalan tisztelettel.) Közel évszázadnyi idő elmúltával sem kerültünk közelebb nemzeti értékeinkhez méltó kisebbségi magyar intézményeink létrehozásának megvalósulásához. S ebben nemcsak a háborúk pazarolták el az erőnket, a hatalmi politika is napi szinten tett próbára bennünket, miközben úgy tornyosodik felettünk a történelem, hogy kiszorulván annak tevékeny alakításából, reményünk sincs arra, hogy egykor újra birtokba vehessük azt, s hogy hagyományaink díszébe öltözve vállaljunk felelősséget a jövőnkért.

Mi lesz a sorsa a kultúránknak, meddig foszlik semmivé közösségi értékeink szép szövedéke? Hogyan lehet tájainkon hagyományápoló és értékmentő munkát végezni? Hová sorakozzon az út szélére szorult, tanácstalanul körültekintő ember, aki már lassan csak a lelkében őrzi elődeink otthonos világának kellékeit? Mit tehet magáramaradottságában a délvidéki magyar ember? Megtartó hitén, talán még létező családi kötöttségein túl hogyan élheti meg nemzeti identitását, hogyan alakítsa ki hétköznapii rendjét és ünnepei méltóságát? Meg tudunk-e felelni életünk legnagyobb kihívásának: az egzisztenciális kiszolgáltatottságunkban is hű maradni nemzeti kultúránk értékeihez? Van-e jövője bácskai, bánági és szerémségi magyarjaink közösségi életének? Mit tehetnek művelődési egyesületeink életünk elsivárosodása ellen?

Az alábbi írást az Aracs szerkesztősége vitaindítónak szánja. Mondja el, írja meg közösségi életünkről mindenki a véleményét, aki falusi utcáink bedeszkázott ablakai, kiüresedő iskoláink, fűvel benőtt temetőink láttán, vagy már meg nem talált gyermekjátékaink és az anyanyelvünk romlása felett mostanában eltöprengett. Milyen egyéni elszánások és vállalások, és milyen egyesületi-közösségi munka segíthet elláposodó életünk jobbra fordulásán? Hogyan lehetne vidékünkön hatékony értékmentő munkát végezni?

Mák Ferenc fő- és felelős szerkesztő